

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

**VÁCLAV ŠVÍK - DUDÁK A ZPĚVÁK LIDOVÝCH PÍSNÍ,
INTERPRET ZÁPADOČESKÉHO FOLKLORU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hynek Hradecký

Specializace v pedagogice, obor Hudba se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Daniela Mandysová

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni, 20. června 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Doc. PaedDr. Daniele Mandysové za odborné vedení a poskytnutí cenných rad a informací při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat panu Ing. Václavu Švíkovi za poskytnutí osobních dat, informací, vzpomínek a podkladů pro bakalářskou práci a samozřejmě i všem respondentům, kteří se do mého sběru dat zapojili.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD	2
1 FOLKLOR NA CHODSKU.....	4
2 DUDY, VÝVOJ A PROMĚNA	6
2.1 DUDY DNES	7
3 DUDÁCKÁ MUZIKA.....	10
3.1 KONRÁDYHO DUDÁCKÁ MUZIKA.....	11
3.2 POSTŘEKOVSKÁ DUDÁCKÁ MUZIKA	11
3.3 DUDÁCKÉ MUZIKY PŘI ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLE	12
3.4 DUDÁCKÁ MUZIKA Z KLENČÍ POD ČERCHOVEM	12
3.5 MALÁ SELCKÁ MUZIKA.....	13
3.6 MRÁKOVSKÁ DUDÁCKÁ MUZIKA.....	13
3.7 DOMAŽLICKÁ DUDÁCKÁ MUZIKA	13
4 NEJZNÁMĚJŠÍ DUDÁCI NA CHODSKU	15
4.1 BOHUMIL KRAUS (1908-1986)	15
4.2 VLADIMÍR BAIER (1932-2010).....	15
4.3 ZDENĚK BLÁHA (1929).....	16
4.4 VLASTIMIL DŘÍMAL (1961-2014)	17
4.5 ANTONÍN KONRÁDY (1931)	17
4.6 VLASTIMIL KONRÁDY (1960)	17
4.7 JOSEF KUNEŠ (1979).....	18
5 VÁCLAV ŠVÍK	19
5.1 MLÁDÍ A ŽIVOT	19
5.2 HUDBA V ŽIVOTĚ VÁCLAVA ŠVÍKA.....	20
5.3 ROZHOVOR S PANEM VÁCLAVEM ŠVÍKEM.....	21
5.4 VÁCLAV ŠVÍK OČIMA KAMARÁDŮ A SPOLUPRACOVNÍKŮ.....	29
5.4.1 Vladimír Baier.....	29
5.4.2 Zdeněk Bláha.....	30
5.4.3 Antonín Konrády	31
5.4.4 Vlastimil Konrády	32
5.4.5 Josef Kuneš.....	33
5.4.6 Dalibor Bárta	34
5.4.7 Zdeněk Vejvoda.....	36
ZÁVĚR	38
RESUMÉ	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	40
SEZNAM PŘÍLOH.....	41

Úvod

Téma bakalářské práce Václav Švík – dudák a zpěvák lidových písní, interpret západočeského folkloru jsem navrhl sám, a to díky svému dlouhodobému zájmu o zpěv, hudbu, a hlavně chodský folklor. Od mých asi pěti let jsem se začal zúčastňovat nejrůznějších soutěží a interpretovat chodskou lidovou písničku. Začal jsem zpívat, ale i soutěžit a také jsem se setkával s významnými osobnostmi a nezapomenutelnými muzikanty působícími na Chodsku, ale i Plzeňsku a Rokycansku. Byli to známí muzikanti, kteří působili a mnozí stále ještě působí jako porotci v různých soutěžích, hrají v různých dudáckých muzikách, vyučují hru na dudy, působí v základních uměleckých školách a s některými jsem dokonce měl tu čest si zahrát a zazpívat. V té době jsem sám byl jako šestiletý žáček a o hře na dudy jsem neměl ani ponětí. Vzhlížel jsem ke všem muzikantům s velkým respektem a záviděl, co všechno umí, jak nádherně zpívají a také někteří hrají na nejtypičtější nástroj v dudácké muzice, a to na chodské dudy.

Cílem této práce je představit chodský folklor a zaměřit se na typický nástroj – dudy a dudácké muziky na Chodsku, na nejznámější interprety lidové písně a hlavně seznámit čtenáře s jedním z nejznámějších dudáků, zpěváků a pokračovatelů folkloru a dudácké muziky, panem Václavem Švíkem. Jednotlivé kapitoly budou věnovány vývoji dud, dudákům působících na Chodsku, nejznámějším dudáckým muzikám a samozřejmě přínosu dudáka Václava Švíka a jeho působení v lidové muzice. K sepsání této bakalářské práce jsem využil všech možných dostupných zdrojů (např. archiválie a knihy plzeňských knihoven, vlastní literatura, archiv Českého rozhlasu v Plzni, internet), ale i osobního kontaktu se známými představiteli chodské muziky a folkloru.

Práce je strukturována do pěti kapitol. První kapitola se týká folkloru na Chodsku, jak se vyvíjel, a hlavně jak to vypadá s jeho udržováním a dalším rozvojem. Ve druhé části je popsán vývoj dud, jejich proměna v čase, zdokonalování, vylepšování a jejich uplatnění v dudácké muzice.

Ve třetí části se zaměřím na dudácké muziky na Domažlicku, jejich postupný vznik, jejich uplatnění, a hlavně udržení v obnovené podobě do dneška.

Další kapitola je věnována nejznámějším dudákům a šířitelům folklóru na Chodsku. V této kapitole jsem se ale zaměřil na ty dudáky, kteří mě nějakým způsobem oslovili, setkal jsem se s nimi, nebo jsem si s nimi i zahrál a zazpíval.

Poslední kapitola je věnována osobnosti Václava Švíka, známého plzeňského dudáka, který se stal pro mě vzorem jak ve zpěvu a interpretaci lidových písní, tak i ve hře na dudy.

Závěr pak patří zhodnocení činnosti tak významné osobnosti, jakou je právě Václav Švík, jeden z nejlepších dudáků, zpěváků, vypravěčů a šířitelů lidové písničky a chodského folkloru nejenom na Chodsku, ale i Plzeňsku a Rokycansku. Důležité jsou také informace, které jsem se dozvěděl od muzikantů, dudáků, ale i členů dudáckých muzik, se kterými pan Václav Švík spolupracoval, hrál a zpíval.

1 FOLKLOR NA CHODSKU

Tato první část je věnována chodskému folkloru a jeho vývoji a proměnách v čase.

Chodský kraj pod Čerchovem je zvláštní oblast, kde jsou stále živé folklorní tradice. Zachoval se tady chodský kroj, lidové zvyky a v některých oblastech i zbytky chodského nářečí.

Centrem národopisné oblasti Chodska, v níž je doposud živě udržována tradice lidové dudácké hudby, tanců, zvyků i obyčejů, jsou Domažlice. *„Město si uchovalo národnostní ráz, mělo značný význam pro vývoj tzv. chodské kultury a plní funkci regionálního kulturního centra.“*¹

Část této oblasti přiléhá k Českému lesu a část je rovinatá. Pojem Chodsko označovalo nejprve jen jedenáct v minulosti privilegovaných vsí, jejichž obyvatelé byli svobodní sedláci, kteří měli za úkol střežit hraniční přechody mezi Čechami a Bavorskem. Postupně se k Chodsku zařazovaly i další lokality v širším okolí Domažlic. Zachovalo se zde nářečí, kterému říkáme bulačina a které ještě dnes můžeme slyšet v mnoha chodských vsích, ale hlavně při interpretaci písní nebo nejružnějších „poudaček“, neboli anekdot či vtipných vyprávění.

Také se v Domažlicích koná každoročně folklorní festival nazvaný Chodské slavnosti, kde se právě připomíná lidový folklor. Chodské slavnosti jsou jedním z nejstarších folkloristických festivalů v České republice, který se pořádá již od roku 1955. Festival je tradičně spojován s domažlickou Vavříneckou poutí, koná se každoročně v měsíci srpnu.

Stěžejní část programu je věnována zejména místním národopisným hudebním a tanečním souborům. Svůj prostor zde každoročně dostanou i soubory z jiných částí republiky a ze zahraničí. Hlavní program se odehrává na pěti scénách a skládá se z více než 20 různých režijně zpracovaných pořadů. Zajímavým zpestřením je velký staročeský jarmark v historickém centru města. Vstup na všechny pořady v rámci hlavního programu je zdarma.

¹ FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří a MACEK, Petr: Slovník české hudební kultury. Praha, Supraphon. 1997, s. 164

„Hudební folklor náleží k projevům národního kulturního dědictví, jehož hodnoty je třeba uchovávat a předávat zejména mladé generaci. Zásobu lidových písní si vytvářejí mladí lidé od dětství částečně v rodině, avšak zásadní význam pro budování repertoáru má institucionalizované školní prostředí a sféra zájmové činnosti ve volném čase.“²

Tímto výrazem se také označují všechny hudební projevy folklorního typu a původu, například lidová píseň, lidová hudba, lidový tanec.

V některých chodských vesnicích, např. Mrákov, Postřekov, Klenčí pod Čerchovem se zachovala lidová architektura a někde i lidová řemesla, jakými jsou např. paličkování, pečení chodských koláčů, výroba lidové keramiky atd.

² KUČEROVÁ, Judita: Lidová píseň v Čechách, na Moravě a ve Slezsku -1.díl. Brno, Masarykova univerzita 2008, s.12

2 DUDY, VÝVOJ A PROMĚNA

V 18. a v 19. století, v době největšího rozmachu dud u nás, hrálo se na většinu nástrojů jen ústy, tedy i na dudy. Tak vzniklo přesvědčení, že dudy vznikly v Čechách. Dnes historikové tvrdí, že kolébkou vzniku bylo Řecko, Indie nebo Babylonie. Na vzniku se zřejmě podílel pastevecký národ Chaldeů, který žil mezi řekami Eufrat a Tigris v druhém tisíciletí před novým letopočtem v dřívější Babylónii, dnešním Iráku. Pastevci si krátili volnou chvíli tím, že se pokoušeli zatroubit na různě seříznutý rákos a pak ho upravovali, zkracovali, prodlužovali, připevnili malou píšťalku ke zvířecímu měchýři, a nakonec přidali ještě větší píšťalku-basovou. Takto vytvořený hudební nástroj se začal rozšiřovat do Indie, Řecka, Itálie, Francie, Německa i do jiných států.³

Ve 13. století nového letopočtu začaly dudy zdomácňovat i u nás. Nejdříve se jim říkalo kor, kořec nebo kozice, později gajdy, kyjdy, šuty, fuky a na Chodsku pak pukl nebo puklík. Původně byly dudy nafukovací a tradovalo se, že čím menší nástroj je, tím musí mít vyšší ladění. Dudáci tehdy hrávali většinou sami, takže se nepotřebovali ladit na jiné nástroje. Ladění se začalo upravovat až v polovině 19. století, kdy začala vznikat tzv. dudácká tria, která tvořila malou selskou muziku. Tvořil ji Es klarinet, housle a dudy, proto ladění dud muselo být také v tónině Es. Tehdy se také vyráběly dudy pravé a levé, to podle toho, na které straně byl umístěn měch, dnes zásobník vzduchu. Dnes se vyrábějí dudy už jenom pravé.

Zdokonalením dud bylo hlavně to, že se změnilo nafukování měchu ústy, které se využívalo až do 16. století, ve vhánění vzduchu do zásobníku stejnoměrným nadzdvihováním paže. Byl k nim připojen čerpací měch, a tak se odstranilo namáhavé nafukování zásobníku vzduchu ústy a hráč tak mohl ke hře začít i zpívat. Takto vyrobenému nástroji s čerpacím měchem se začalo říkat německé dudy, později pukl podle německého Bock, Böckel, neboli česky kozel, kozlík podle krásně vyřezávané hlavičky.

Do Čech se takto vylepšené dudy dostaly až v polovině 19. století a na Chodsko se dostaly ze sousedního Bavorska.

³ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice, 2014, s. 56

Dalším zdokonalením tohoto nástroje bylo zavedení šroubku ke každé tónové dírce, jehož otáčením se tón může zvýšit nebo snížit. Odpadlo tak pracné ladění včelím voskem, který se rozechříval nad hořící svíčkou. Mnozí výrobci se pokoušeli vymyslet i další vylepšené doladování nástroje. Bylo to například vyvrtání osmé volné dírky na tzv. předniče, což je píšťala na přední části nástroje, která měla sloužit pro malíček, nebo zavedení klarinetové klapky na vyvrtané dírky. Žádný z těchto pokusů nebyl úspěšný a mezi lidovými muzikanty se neujal.⁴

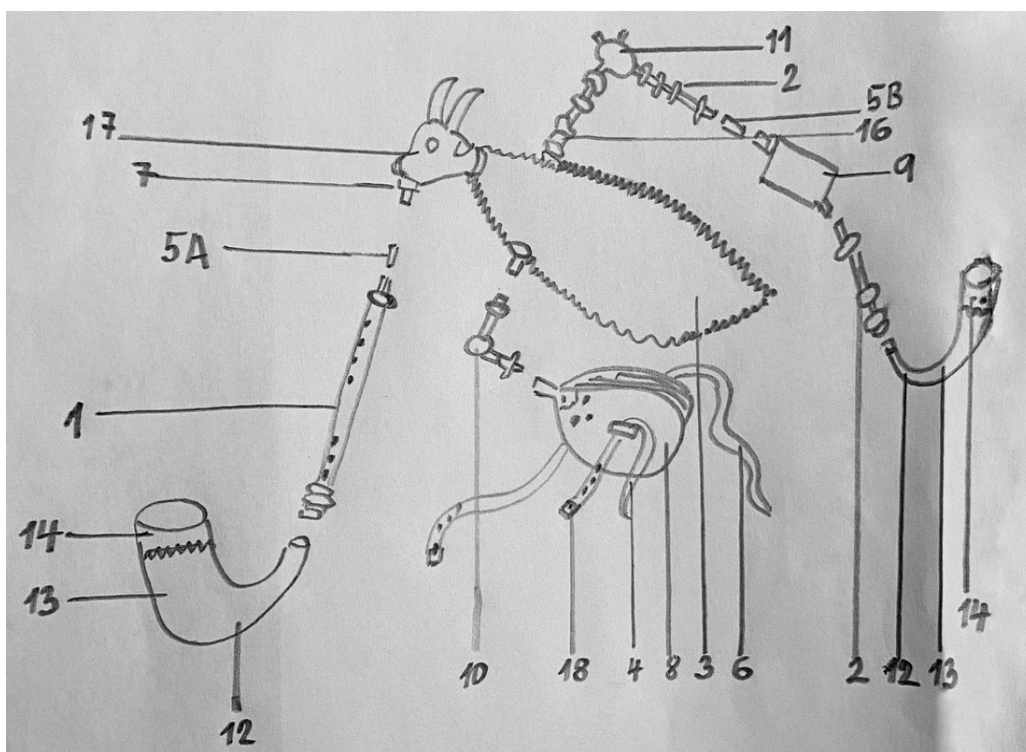
2.1 DUDY DNES

Snad žádný hudební nástroj nevyvolává takovou pozornost diváků a posluchačů jako právě dudy. Výroba dud a hra na tento nástroj se na Chodsku udržela dodnes. Podíl na tomto má i založení hudební školy (dnes Základní umělecká škola Jindřicha Jindřicha) v Domažlicích roku 1952, kde se vyučovala hra na dudy. Podíl na tom měli a mají také výrobci dud, z nichž je nutno na prvním místě jmenovat domažlického Jakuba Konrádyho, zdanovského Jakuba Jahna, vejprnického Karla Janečka, stodského Lubomíra Jungbauera nebo Miroslava Janovce z Malonic.

Vpředu je vyřezaná hlava kozlíka převážně z lípového dřeva, která je napojena na chlupatý vak, který je vyroben z lišky, kozla, kozy i ze psa, ale ten není moc v oblibě, protože vypelichává. Tento chlupatý měch směřuje do podpaží dudáka, kam je vháněn vzduch z opačné strany dudáka dřevěným měchem, který pumpuje. Vředu takzvaná přednička, na kterou dudák hraje podobně jako na flétnu a vyluzuje tak tóny, které se linou z velkého rohu vpředu a z huku, který je na zádech hráče.⁵ Jak je přehledně znázorněno a popsáno na obrázku č.1.

⁴ BLÁHA, Zdeněk: Sto kusů pro sólo a duo dudy. Domažlice, s. 3-4

⁵ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice, 2014, s. 56

Obrázek č.1 – České dudy: popis jednotlivých částí⁶

Popis českých dud

1. Melodická píšťala – (přednička, houček)
2. Basová píšťala (huk)
3. Zásobník vzduchu (pytel)
4. Kovová úchytka pro řemínek (kotvička)
5. A) Kovová trubička s plátkem (strojek, piskor, strojka, frkačka, duše)
B) Strojek basové píšťaly
6. Řemínek, jímž se připíná nástroj kolem pasu s přezkou
7. Abzac
8. Měch, dymák, mníšek
9. Krátič
10. Malý kříž
11. Velký kříž
12. Napojovací kolínko

⁶ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice, 2014, s. 70,71

13. Rezonátor – (zvířecí roh)
14. Kovový roztrub
15. Čep
16. Hnízdo
17. Kozlík, pukl, puklík, hlavička
18. Řemínek, jímž se připína levá ruka nad loktem k měchu

3 DUDÁCKÁ MUZIKA

Dudácká muzika je typickým projevem lidové hudby jižních a západních Čech a prošla dlouhým vývojem. Lidové muziky, jak je známe z vyprávění, nenávratně zmizely z vesnických tancovaček, zvyků a obřadů na Chodsku. Za hlavní centra dudácké muziky jsou dnes považována hlavně města Strakonice a Domažlice (Chodsko). Dudácké muziky zpracovávají folklor své národopisné oblasti a vystupují v krojích reprezentujících tuto oblast. V dnešní době se vystoupení dudáckých muzik na veřejnosti stalo součástí „šoubyznysu“.

Nejdůležitějším nástrojem jsou samozřejmě dudy, na Chodsku zvané pukl. Dalším nástrojem je klarinet, zvaný štěbenec, ten tvrdí muziku, jak se říká. A je velmi důležitým nástrojem, protože určuje kvalitu každé dudácké muziky. Ze smyčců je v muzice důležitý kontrabas, protože vytváří základní rytmický doprovod melodie a housle. A doplňujícím zajímavým rytmickým lidovým nástrojem je vozembouch. Vypadá jako rozverný hošík, ale držet rytmus a hrát na něj, potřebuje také určitou přípravu muzikanta.⁷

Nejprve bylo na Chodsku rozšířené duo, které tvořily dudy a housle. Mnoho začínajících muzikantů hrálo právě na housle, proto byl tento nástroj velice rozšířený. Poté vznikla malá selská muzika, kdy k duu přibyl ještě Es klarinet.

Dudácká muzika, jak ji známe v dnešní době, vlastně vznikla z malé selské muziky už v 19. století a tvořily ji jen dudy, housle a klarinet. Je to například Konrádyho muzika, Mrákovští, ale i Postřekovští.

Na sklonku 19. století byl ještě k této muzice přibrán B klarinet a po 2. světové válce přibyl ještě kontrabas, Tak se selská muzika rozrostla ve velkou muziku.⁸

„Muzikanti hráli variačně zpracované nápěvy lidových písní a jednoduché dohrávky z paměti na základě předcházející domluvy. Es klarinetista hrál první hlad nápěvu, B klarinetista se mu snažil v terciích či sextách přizpůsobit. Houslista se někam „trefoval“, protože koncem 19. století do dudáckých skupin zaváděný B klarinet mu sebral možnost hrát druhý hlas. Většinou hrál totéž, co Es klarinet, ale

⁷ BLÁHA, Zdeněk: Nezapomenutelné postavy chodského folklóru. s. 51-53

⁸ BLÁHA, Zdeněk: Sto kusů pro sólo a duo dudy. s. 6-7

ten se někdy spustil o oktávu níž, čímž přinutil dudáka „přeskočit“ na druhý hlas pod něj. Mírně rozdílným hraním všech byla ještě uchována lidová polyfonie.“⁹

3.1 KONRÁDYHO DUDÁCKÁ MUZIKA

Dudák Antonín Konrády za podpory hudebního redaktora plzeňského rozhlasového studia Zdeňka Bláhy založil v roce 1955 muziku, které dal své jméno. Původní složení kapely bylo: Es klarinet - Vladimír Baier (1932 – 2010), B klarinet - František Pikhart (1931 – 2011), doprovodné housle – Antonín Konrády starší (1907 - 1988) otec zakladatele této muziky, dudy Zdeněk Bláha (nar. 1029) a Antonín Konrády zařadil do tohoto uskupení kontrabas, na který pak sám hrál.

Obsazení nástrojů se v průběhu času měnilo, ale trvalým zapojením kontrabasu a doprovodných houslí byl potlačen původní folklor regionu.

Repertoár tvoří předem napsané úpravy lidových písní a tato muzika vytvořila styl, který ovlivnil všechny později vzniklé dudácké muziky, ale i jejich posluchače. Tato dnešní tzv. „dudácká dechovka“ je doplňována zpěvem a vyprávěním vtipů (chodských poudaček) lidovými vypravěči.¹⁰

3.2 POSTŘEKOVSKÁ DUDÁCKÁ MUZIKA

Tato muzika byla založena z popudu Československého rozhlasu v roce 1960, který vyhlásil soutěž pro začínající lidové kapely. Složení takto vzniklé muziky bylo: B klarinet, housle, doprovodné housle, basa a dudy. Kapelníkem této muziky byl Jaroslav Kuželka. Většinu repertoáru hráli muzikanti z paměti. Mírné nedostatky nástrojů, tvoření tónů a melodie vyvolávaly představu o lidovém tvoření a hraní na Chodsku. Činnost této muziky byla ukončena v roce 1988 a současní mladí následovatelé Postřekovské dudácké muziky zvaní Sekáči se snaží

⁹ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 60-61

¹⁰ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 110

dosáhnout dobré úrovně i popularity svých předchůdců. Bohužel střídání hudebníků v kapele ale tomu nepřispívá.¹¹

V Postřekově působila a dodnes působí také dětská dudácká muzika.

3.3 DUDÁCKÉ MUZIKY PŘI ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLE

Od poloviny padesátých let 20. století působily při tehdejší Lidové škole umění v Domažlicích dětské dudácké muziky, na jejichž vzniku se podílel tehdejší učitel Jiří Konrády a tehdejší ředitel této hudební školy Stanislav Tomala. V současné době působí při Základní umělecké škole Jindřicha Jindřicha v Domažlicích dvě dudácké muziky. A to Študácká dudácká muzika, kterou řídí hudební pedagog Vlastimil Konrády, syn zakladatel Konrádyho dudácké muziky Antonína Konrádyho a Chasnická dudácká muzika, kterou vede Josef Kuneš, současný ředitel této školy, dudák, zpěvák a hráč na kontrabas.¹²

3.4 DUDÁCKÁ MUZIKA Z KLENČÍ POD ČERCHOVEM

Tato dudácká muzika vznikla v šedesátých letech, stejně tak, jako vznikaly dudácké muziky při regionálních dechovkách, například u Šumavanky, Čerchovanky nebo Chodovanky. Dudácká muzika z Klenčí hrála pod vedením Františka Danihelky. Ten pracoval jako důstojník Pohraniční stráže v Domažlicích a dudáckou muziku poskládal převážně z vojáků základní vojenské služby, kteří u útvaru v Domažlicích sloužili.¹³

¹¹ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 110-111

¹² BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 111

¹³ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 111

3.5 MALÁ SELCKÁ MUZIKA

Od počátku sedmdesátých let do devadesátých let 20. století také vyhrávala tzv. „malá selcká muzika“, kterou vedl a řídil dudák Zdeněk Bláha. Muzika hrála na velice dobré úrovni a bez not. Na housle hrál Václav Švík a na Es klarinet Vladimír Baier. Veřejně vystupovali a tvořili takzvanou odnož Konrádyho dudácké muziky, se kterou začal Václav Švík hrát v polovině 70. let.¹⁴

3.6 MRÁKOVSKÁ DUDÁCKÁ MUZIKA

Tato muzika vznikla v roce 1978 při folklorním souboru v Mrákově. Kapelníkem byl Václav Kupilík ze Spánova, který hrál na Es klarinet, Spolupracovali s hudebním skladatelem a folkloristou Vladimírem Baierem, který pro muziku upravil velké množství chodských písní a složil mnoho skladeb. Složení muziky se neustále měnilo, od počátku devadesátých let 20. století vystupuje v novém složení společně s Chodským souborem Mrákov tzv.: Mladá dudácká muzika, která při svých vystoupeních využívá upravované písně z repertoáru původní muziky.¹⁵

3.7 DOMAŽLICKÁ DUDÁCKÁ MUZIKA

Tato dudácká muzika vznikla v roce 1994 a založil ji domažlický dudák Josef Kuneš, v současné době ředitel Základní umělecké školy Jindřicha Jindřicha v Domažlicích.

Hudebníci této dudácké muziky pochází z Domažlic a složení kapely je tradiční: Es klarinet, B klarinet, housle, kontrabas, dudy, obměnou je vozembouch nebo fanfrnoch. Chybět nesmí samozřejmě ani zpěváci. Také tato muzika navazuje na styl svých předchůdců, ale snaží se také pozměňovat různé nápěvy písní. Se

¹⁴ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 111

¹⁵ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 111

svým repertoárem se účastní celé řady folklorních festivalů po celé České republice, ale i v zahraničí.¹⁶

Všichni muzikanti jmenovaných dudáckých muzik jsou hudebně nadaní a dosahují mnohdy vysoké hudební úrovně. Dá se proto předpokládat, že budou dále šířit věhlas dudácké muziky a chodské lidové písničky a udržovat tak zvyky, tradice i folklor v oblasti Chodska pro další generace.

¹⁶ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 112

4 NEJZNÁMĚJŠÍ DUDÁCI NA CHODSKU

Chodsko je rodištěm velice známých muzikantů a zpěváků, a protože k chodské písničce patří především dudy, tak samozřejmě i dudáků. Mnoho z nich znám pouze ze vzpomínek a knih doposud žijících muzikantů, ale jsou i tací, kteří velice ovlivnili i můj profesní vývoj a hru na dudy. I ty bych chtěl krátce představit.

4.1 BOHUMIL KRAUS (1908-1986)

Učitel a dudák, který je i dnes na Chodsku velmi populární.

Spolupracoval s nejrůznějšími dudáckými kapelami a muzikanty. Byl spoluzakladatelem Chodské družiny a dudácké muziky, proslavil původní chodskou lidovou muziku společně s mladým houslistou, domažlickým Milošem Černým. Tomuto muzikantovi se přezdívá „král českých dudáků“. Když se mezi chodskými muzikanty řekne jméno Bohumil Kraus, postaví se všichni do pozoru a smeknou vydrovky¹⁷. Králem chodských dudáků se nestal jen tak, byl jím korunován v roce 1970 rozhlasovou soutěží, kterou nechal vyhlásit pan Zdeněk Bláha. V roce 1981 byl o něm natočen hudební pořad Československou televizí s názvem „Království dudáků“.¹⁸

4.2 VLADIMÍR BAIER (1932-2010)

Etnograf, etnomuzikolog, publicista, skladatel, klarinetista a dudák.

Tento pán je více než dudák, známý jako klarinetista a člen Konrádyho dudácké muziky. Na Chodsku patří mezi velké osobnosti. Upravoval lidové i umělé písně a instrumentální skladby pro nejrůznější muziky. Na svém kontě má více než 1000 úprav, které se dodnes hrají a interpretují. Lidé si ho též pamatují jako dlouholetého ředitele Chodského muzea v Domažlicích, kterým byl od roku 1976 do roku 1990.

¹⁷ Vydrovka – čepice z vydří kožešinou

¹⁸ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 120

4.3 ZDENĚK BLÁHA (1929)

Hudební redaktor Českého rozhlasu, spoluzakladatel Konrádyho dudácké muziky, spisovatel, upravovatel lidových písní, vynikající dudák, zpěvák a folklorista.

Známý hudebník, představitel západočeského folkloru, který působí převážně na Plzeňsku, je znám především interpretací lidových písní. Narodil se v roce 1929 a pochází z Horní Břízy.

Výčet jeho aktivit o schopnostech spojených s lidovou tvorbou a muzicírováním je velice obsáhlý, proto uvedu jen to nejzásadnější.

Zdeněk Bláha vystudoval pražskou konzervatoř ve hře na dudy a stal se nejlepším československým dudákem 20. století. Zkomponoval a nahrál s několika profesionálními i amatérskými hudebními soubory desítky vlastních skladeb a stovky úprav lidových písní, z nichž značná většina našla mimořádný ohlas mezi posluchači po celé naší vlasti. ¹⁹

Uváděl v rozhlase, televizi i na mnoha folklorních slavnostech a v nevyčísitelném množství literárně hudebních pořadů. Mnoho pořadů zkomponoval, slovně provázel a prokládal svým jadrným lidovým humorem. Je také autorem několika knih i odborných studií.

V Horní Bříze, kde nyní působí, založil a doposud vede jeden z nejlepších tanečně hudebních souborů Úsměv.

I s tímto významným člověkem, který dosud nebyl patřičně za svoji celoživotní práci v lidové kultuře oceněn, jsem měl možnost se setkat, zahrát si, ale i zazpívat. Dokonce hodnotil i jako odborný porotce můj zpěv v celostátní soutěži lidové písně „Zpěváček“ ve Velkých Losinách v roce 2009.

¹⁹ BAIER, Vladimír. Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 102

4.4 VLASTIMIL DŘÍMAL (1961-2014)

Dalším dudákem na Chodsku byl předčasně zemřelý stejnojmenný syn velice známého dudáka Vlastimila Dřímala, který byl vedoucím dudácké muziky v Mrákově.

Hru na dudy okoukal od Bohumila Krause, který působil v Konrádyho dudácké muzice jako hráč na klarinet.

I s tímto dudákem jsem se setkal právě během mého aktivního působení v Mrákovském souboru, kde jsem začínal jako tanečník, pak zpěvák lidových písní a hráč v souboru Dětské dudácké muziky Mráček z Mrákova.²⁰

4.5 ANTONÍN KONRÁDY (1931)

Světově známý dudák, zpěvák a vypravěč lidových „poudaček“, zakladatel Konrádyho dudácké muziky se narodil 1931.

Pochází z muzikantské rodiny, hraje na různé hudební nástroje, ale od roku 1950 se věnuje hře na dudy. Na podzim roku 1955 založil z domažlických amatérských hudebníků dudáckou muziku, se kterou si dnes zahrají na dudy nebo zazpívám i já. Jsem tomu velice rád, neboť mám tak jedinečnou možnost se setkávat s významnými osobnostmi a nejlepšími dudáky současnosti.

Z uměleckých zájezdů a ze soutěží lidových muzikantů z celého světa si přivezl řadu ocenění a medailí. Svým vyprávěním, hraním i zpíváním dělá radost mnoha tisícům příznivcům i posluchačům po celém světě.²¹

4.6 VLASTIMIL KONRÁDY (1960)

Syn pana Antonína Konrádyho, zakladatele Konrádyho dudácké muziky Vlastimil, se narodil v Domažlicích v roce 1961 a patří k dalším známým

²⁰ BAIER, Vladimír. Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 105

²¹ BAIER, Vladimír. Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 100-101

regionálním dudákům. Vystudoval na plzeňské konzervatoři hru na klarinet, kterou také na Základní umělecké škole J. Jindřicha v Domažlicích vyučuje. Je vedoucím Študácké dudácké muziky a Chasnické dudácké muziky, která rovněž pracuje při této umělecké škole. Vyučuje také hru na dudy, neboť pokračuje v rodinné tradici a hraje v Konrádyho dudácké muzice a v současné době je také vedoucím.

Vlastimil Konrády byl mým prvním učitelem ve výuce na klarinet. Nejprve jsem začal hrát na klarinet, a když jsem k této výuce přidal i sólový zpěv a začal zpívat lidové písně, zjistil jsem, že je k tomu také zapotřebí doprovod nějakého hudebního nástroje. Nástroje takového, na který se dobře hraje, pěkně zní a samozřejmě se při něm dá i zpívat. A protože k chodskému folkloru neodmyslitelně patří dudy, začal jsem také s jejich výukou.

Pan učitel Vlastimil Konrády ovlivnil můj postoj k lidové písni, k dudácké muzice a samozřejmě podpořil lásku k dudám a ke hře na dudy.

4.7 JOSEF KUNEŠ (1979)

Narodil se v roce 1978 v Domažlicích, nyní působí ve funkci ředitele Základní umělecké školy v Domažlicích a je vedoucím Domažlické dudácké muziky, kde hraje nejen na dudy, ale i kontrabas, upravuje lidové písně, zpívá a vypráví chodské „poudačky“. Pracuje také v Českém rozhlasu Plzeň, kde připravuje a moderuje pořad Špalíček, ve kterém mapuje folklor a lidovou písničku na Chodsku, Plzeňsku a Rokycansku. V tomto pořadu přijímá významné představitele folkloru a hovoří s nimi o jejich činnosti. Vše je samozřejmě proloženo lidovou písni. Mimo hru na dudy, hru na klarinet také komponuje muziku a hraje na kontrabas.²²

Pan Kuneš mi mnohokrát, jako žáka základní umělecké školy, na dudy doprovázel při mém zpívání na soutěžích, folklorních přehlídkách, ale mnohdy jsem si s ním na přehlídce dudáků i zahrál.

²² BAIER, Vladimír. Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 106

5 VÁCLAV ŠVÍK

Závěrečnou část své bakalářské práce věnuji panu Václavu Švíkovi, jež je dle mého mínění, v současné době nejlepším dudákem a zpěvákem folklorních písní. Při zpěvu, ale i při hře na dudy dokáže do svého projevu vložit úžasná gesta a energii, která doplní výraz písní, ale i různých anekdot neboli „poudaček“, které velice rád vypráví.

Zdeněk Bláha o něm v pořadu Folklorní notování ve vysílání Českého rozhlasu Praha, dne 10. prosince 2006 řekl: „Je výborným vypravěčem a patří k nenapravitelným vtípkům s patřičně naostřeným jazýčkem. Rád čerpá svoje vtípky z prostředí plzeňských škodováků, kde trůnil jako dílovedoucí lokomotivy. Většinou jsou jeho vtípky odposlouchané a mají zvláštní glanc. K jeho naturelu také patří darebné písničky, které nemohou v jeho vystupování chybět“. Tento pořad byl uveden u příležitosti šedesátých narozenin Václava Švíka.

Mým cílem bylo zjistit co nejvíce informací o jeho životě, jeho hudebních začátcích, ale i současné aktivní činnosti. Následně vše vyhodnotit a podat tak ucelený přehled o tak známém dudákovi, kterým pan Václav Švík určitě je.

S panem Václavem Švíkem, známým přeštickým rodákem, dudákem a zpěvákem folklorních písní jsem se několikrát sešel při společném hraní a vystupování, při kterém jsme si povídali a domluvili jsme se, že mu napíši otázky, na které mi on rád odpoví.

5.1 MLÁDÍ A ŽIVOT

Pan Václav Švík se narodil 24. listopadu 1946 v Přešticích, kde spolu se svými rodiči a bratrem také bydlel. V Přešticích docházel do základní školy a po jejím ukončení se začal vzdělávat ve Střední všeobecně vzdělávací škole. Po složení maturitní zkoušky začal studovat na Vysoké škole strojní a elektrotechnické v Plzni. Po jejím úspěšném ukončení nastoupil do Škodovky Plzeň, kde začal pracovat. Je ženatý a má dvě děti Zuzanu a Jana, kteří sice v mládí zpívali, ale zpěvu a hudbě se již nevěnují.

5.2 HUDBA V ŽIVOTĚ VÁCLAVA ŠVÍKA

Václav Švík nebyl nějak výjimečné dítě. Na základní, tehdy národní škole, sice míval jedničky ze zpěvu, ale když mu rodiče koupili nové housle, moc nadšený nebyl. V sedmi letech se na ně začal učit hrát a od druhé třídy začal zpívat v dětském školním sboru. S tímto sborem se v roce 1955 zúčastnil ústředního kola Soutěže tvořivosti mládeže v Ostravě, kde poprvé viděl dudáckou muziku. A dudy ho, jak se říká, učarovaly natolik, že o ně projevil zájem a chtěl se na ně naučit hrát. Jeho první dudy pro něj vyrobil Jakub Konrády z Domažlic a s menšími opravami na ně hraje dodnes. Jeho prvním učitelem byl plzeňský pedagog, spisovatel, hudebník, národopisec a dudák Jiří Kajer.

K němu do Plzně jezdil hrát asi dva roky, a protože dělal velké pokroky, přešel hrát k dalšímu učiteli, ke Zdeňku Bláhovi. V deseti letech začal hrát v lidovém souboru Škoda Plzeň.

K dudání začal i zpívat a v roce 1959, jako novopečený vítěz ústředního kola Soutěže tvořivosti mládeže v Brně, byl pozván do rozhlasového studia v Plzni k natáčení. V dětských letech nejprve hrál v souboru písní a tanců Škoda. V pubertě se trochu přeorientoval a začal hrát a zpívat s bigbeatovou kapelou Šejkrs, která vystupovala převážně na Přešticku. Dále byl v Souboru písní a tanců závodního klubu Škoda Plzeň, kde hrál sólově, pak se zapojil do kapely, a nakonec se stal jejím uměleckým vedoucím. Soubor vedl asi deset let a upravoval jednoduché písně pro dudáckou muziku. Také hrál a zpíval s Plzeňským lidovým souborem, se kterým také pravidelně natáčel. Se Zdeňkem Bláhou působil ve folklorním souboru Úsměv a od sedmdesátých let je členem Konrádyho dudácké muziky.

Absolvoval mnoho tuzemských i zahraničních vystoupení, natočil asi 400 pěveckých i dudáckých nahrávek v rozhlase i na zvukových nosičích, na gramodeskách, a dokonce i v televizi.

Vydal také své profilové CD s názvem „Václav Švík, dudák a zpěvák“.

Uplatnil se i jako upravovatel lidových písní a autor dudáckých dohrávek. Nyní hraje na dudy, zpívá, občas skládá, komponuje a přispívá tak k šíření lidové muziky. Pravidelně působí v porotách dětských pěveckých soutěží a soutěží folklorních muzik a jako lektor se účastní dudáckých seminářů a dudáckých dílen.

5.3 ROZHOVOR S PANEM VÁCLAVEM ŠVÍKEM

Otázky jsem panu Švíkovi poslal dne 4. 1. 2020. Na všechny mi odpověděl, a ještě mě odkázal i na jeho rozhovory v Českém rozhlasu Plzeň, kde si povídal nejen se Zdeňkem Bláhou, ale i dalšími hudebními redaktory a mnohé reálie již uvedl přímo ve vysílání.

Při přepisování odpovědí pana Václava Švíka jsem musel, některé upravit, a hlavně uspořádat tak, aby zněly jasně, srozumitelně a případnému čtenáři přinesly ty nejdůležitější informace.

Rozhovor jsem rozdělil na dvě na sebe navazující části. První část tvoří otázky, které jsou zaměřeny na období dětství, školních léta a osobní život a druhá část se věnuje především hudebním začátkům, hraní, zpívání a hudební tvorbě.

1. Kdy a kde jste se narodil, kam jste chodil do školy?

„Narodil jsem se 24. listopadu 1946 v Přešticích, kde jsem také bydlel. V Přešticích jsem také absolvoval základní školní docházku. Po její ukončení jsem nastoupil do Střední všeobecně vzdělávací školy. Po absolvování střední školy a po úspěšném složení maturitní zkoušky jsem si podal přihlášku na Vysokou školu strojní a elektrotechnickou do Plzně, na fakultu elektrotechnickou, kam jsem byl také přijat. Pak jsem nastoupil do škodovky Plzeň, kde jsem pracoval. Mám dvě děti: dceru a syna. Dcera Zuzana se v dětství a raném mládí lidové písničky věnovala, nějaké dispozice k hudbě asi podědila, ale syn Jan dal před uměním přednost hokeji.“

2. Kdy jste začal s hudbou, hrou na dudy a u jakého učitele? Po kom jste získal hudební nadání? Vzpomenete si na někoho, kdo ve Vás talent objevil a přivedl Vás k muzice a lidové písničky?

„V naší rodině moc muzikantů nebylo, ale hudební nadání, a hlavně zvučný hlas jsem zdědil pravděpodobně po své matce, která krásně zpívala. Nakonec jsme to měli v rodině, protože můj bratr také výborně zpíval.“

V sedmi letech jsem se začal učit hrát na housle a od druhé třídy jsem začal zpívat v dětském školním sboru, se kterým jsme se v roce 1955 zúčastnili ústředního kola Soutěže tvořivosti mládeže v Ostravě. Na této soutěži jsem poprvé viděl dudáckou muziku. Byla to dudácká muzika z Domažlic. Tam si mého zájmu o hru na dudy všiml můj učitel pan Václav Švarc a po návratu domů oslovil mé rodiče a zeptal se, zda neznají někoho, kdo by mě mohl eventuálně na dudy naučit. Naštěstí rodiče bydleli nějakou dobu v Poběžovicích, kde se znali s hudebníkem a národopiscem Jiřím Kajerem, který potom učil a dělal ředitele ve škole v Plzni. Máma mě za ním zavedla a požádala ho, zda bych k němu mohl chodit a zda by mě na dudy naučil hrát. Moc se mu nechtělo, protože neměl s učením žádné zkušenosti. Měl jsem tenkrát štěstí, protože mě postavil ke klavíru a řekl, abych mu zazpíval, a to tedy rozhodlo. Začal jsem se tedy učit hrát na dudy u známého plzeňského pedagoga, spisovatele a dudáka Jiřího Kajera.

K němu jsem do Plzně jezdil hrát asi dva roky. Musím přiznat, že ty počátky byly pro mě těžký. Každou neděli odpoledne kluci hráli na Sokolovně v Přešticích fotbal a já jsem pospíchal s kufrem na nádraží a jel do Plzně. Když jsem šel kolem, tak si ze mě dělali legraci a pokřikovali: “Méeé, méé“. Mnohdy se stalo, že jsem přijel do Plzně, krátce zazvonil u pana učitele, a když hned neotevřel, tak jsem se otočil a šel zpátky na nádraží.

Pak mě to ale chytlo a přešel jsem k panu Zdeňku Bláhovi, který mě pak provázel mým muzikantským životem až dodnes.“

Pan Zdeněk Bláha mi k tomuto setkání řekl: “Jednou mě zavolali z vrátnice, že mám návštěvu. Očekávala mě tam maminka Švíková s malým Vašíkem a pěkně po přešticku spustila, že jdou od pana učitele Kajera, který mě prosí, abych Vašíka naučil víc, než on už dokáže. Přitom mávala v ruce s košíkem vajec, které prý mně dá, když se Vašíka ujmu. Když ne, tak je v té vrátnici rozbije na cimpr campr. Vrátná se jenom křížovala a mně nezbylo nic jiného než v zájmu udržení čistoty v rozhlasové vrátnici vzít si Vašíka na starost. Nikdy jsem toho nelitoval, ba naopak.“ (vysílání ČRO 2 Praha, dne 10. prosince 2006)

„V deseti letech jsem začal hrát v lidovém souboru Škoda Plzeň, kde jsem také získával první zkušenosti.

Také jsem se učil hrát na housle v Lidové škole umění v Přesticích, kde jsem v oboru housle hrál sedm let. Začal jsem také zpívat, a dokonce hrát i na kytaru.“

3. Kde a jak jste se seznámil s panem Zdeňkem Bláhou?

„No, vlastně jsem pak ve výuce na dudy pokračoval u něj a byl mým učitelem na dudy. Když jsem začal zpívat sólově na různých dětských soutěžích, on býval většinou v porotě a tam jsem se mu zřejmě líbil, protože mě pozval do plzeňského rádia a natočil se mnou několik nahrávek. Později jsme spolu hráli v Konrádyho dudácké muzice, kam mě dovedl někdy v roce 1970 a působím tam dodnes.“

4. V jakých hudebních souborech jste až doposud působil a nyní působíte?

„V dětských letech jsem začínal v souboru písní a tanců Škoda. Tam jsem vystupoval jako takový exot, malý dudáček z Přestic. Pak jsem si v pubertě trochu odskočil a přeorientoval se na big beat a kytaru. Dokonce jsem hrál a zpíval s bigbeatovou kapelou okresního formátu Šejkrs. Samozřejmě když se po nějaké době kapela rozpadla, tak jsem se zase ke hře na dudy vrátil. Tehdy to bylo v roce 1966–1980 a byl to Soubor písní a tanců závodního klubu Škoda Plzeň. Nejdříve jsem hrál sólově, pak jsem se zapojil do kapely a v sedmdesátých letech jsem se stal jejím vedoucím. Soubor jsem vedl asi deset let a upravoval jsem také jednoduché úpravy pro dudáckou muziku. Nyní tento soubor pracuje pod názvem Mladina. Při působení v tomto plzeňském souboru jsem upravil a složil asi stovku písniček a tanečních čísel pro dudáckou a malou muziku. Také jsem hrál a zpíval s Plzeňským lidovým souborem, se kterým jsem pravidelně natáčel. Se Zdeňkem Bláhou jsem působil ve folklorním souboru Úsměv, a doposud vystupuji s Konrádyho dudáckou muzikou, která v letošním roce oslaví 50. let od svého založení.“

5. S jakými významnými osobnostmi jste se během svého hudebního působení setkal a kdo na vás nejvíce zapůsobil, ať profesně nebo lidsky?

„Tak samozřejmě to byl můj učitel na dudy Zdeněk Bláha, to už jsem říkal několikrát. To je takový můj muzikantský otec. Když jsem vystupoval s Konrádyho dudáckou muzikou, poznal jsem osobnosti, na které stále rád vzpomínám. Je to zakladatel dudácké Konrádyho muziky Antonín Konrády, dále Jaroslav a Josef Krčkové, Jan Slimáček, Jiří Teml, Jan Málek, Zdeněk Lukáš, Jan Rokyta a mnoho členů Plzeňského rozhlasového orchestru. Ale jsou to i osobnosti, kterých si velice vážím a které mám rád a jejich písničky moc rád poslouchám. Mezi ně patří Věra Rozsypalová, Jiří Pospíšil, Zorka Soukupová, a abych nezapomněl, bylo mi také ctí vystupovat ve společnosti folkloristy Vladimíra Baiera nebo krále chodských zpěváků Jaromíra Horáka.“

6. Jakých folklorních soutěží nebo hudebních festivalů jste se účastnil a jaké země jste během své muzikantské kariéry navštívil?

„Účastnil jsem se rozhlasové soutěže Král dudáků a soutěže Prix Bratislava, ve kterých jsem obsadil 2. místo. Se svým zpěvem a hrou na dudy jsem také navštívil asi patnáct evropských zemí i USA, většinou se souborem Mladina.

Byl jsem také pozván na mnoho hudebních folklorních festivalů, například na Ex Plzeň, Mezinárodní dudácký festival do Strakonice, do Strážnice, do Východné.

Dále jsem hrál a zpíval na Sicílii v Arigento, ve Španělsku ve městě San Sebastiano, ve Francii v Limoges, v Maďarsku v Debrecenu, v Portugalsku v Santarému, v Řecku ve městě Agrinion nebo v Belgii ve Schotenu.“

7. Zpíváte a hrajete na dudy. Kolikery dudy máte a od jakého výrobce?

„V době, když jsem na dudy začal hrát já, tak tady byl jen jeden výrobce dud a tím byl pan Jakub Konrády. Ten dudy vyrobil i pro mě. Dnes už je tady těch výrobců 10-15, jenom které znám já. Vyrábí výborné nástroje, takže už je v tom určitý pokrok.

Mně vydržely dudy 60 let a mám pořád ty samé. Měl jsem je také v takové generálce. Na zásobník zvuku se používá takový pytel, který byl dříve z oslí kůže, proto se tomu také říkalo pukl, a já jsem v originále měl ten pytel ze psa. A u těch psů je to někdy problém, jak mně vysvětlil pan Konrády. Psi se někdy pokoušou a ta kůže pak nebývá na všech místech stejnorodá. Jsou tam slabší vrstvy a tam se to většinou poškodí. Takže já tam mám dneska už asi třetí pytel a ten už je z umělé kůže. Jinak ten celý nástroj je pořád původní.“

8. Hrajete a zpíváte už od roku 1970, natočil jste nějaké hudební CD a co všechno jste složil?

„No, tak já to samozřejmě spočítáno nemám. Účastnil jsem se celé řady tuzemských i zahraničních vystoupení a během svého působení na hudební folklorní scéně jsem natočil asi tak 400 pěveckých i dudáckých nahrávek nejen v rozhlase i na zvukových nosičích, na gramodesky, a dokonce i v televizi. Většinou jsem natáčel s Plzeňským lidovým souborem nebo malou muzikou, s Konrádyho dudáckou muzikou, ale i se souborem Škoda Plzeň, což je nyní folklorní soubor Mladina. V roce 1981 jsem natočil skladbu s názvem „Kolečko“²³, jejíž dohra²⁴ je zkouškou umu a píce každého mladého dudáka. Natočil jsem také své profilové CD s názvem „Václav Švík, dudák a zpěvák“²⁵.

²³ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 101

²⁴ Dohra – obměny variací pro dokončení písně

²⁵ Oficiální stránky Konrádyho dudácké muziky. Dostupné zde: <http://www.kdm-cz.eu>

9. Kromě hry skládáte, komponujete, působíte v porotách pěveckých a dudáckých soutěží nebo jinak přispíváte k šíření lidové muziky?

„Uplatnil jsem se jako upravovatel lidových písní a autor celé řady dudáckých dohrávek. Rozepisuji písničky pro jednotlivé nástroje. Dudácká muzika má většinou jednoduché nástrojové obsazení. Já jsem absolvoval také sedm let hry na housle, takže ten rozpis na dudy, klarinet a housle není tak složitý. Pak buďto použiji tu melodii a obehraji ji v mezihře nebo mě napadne jednoduchá mezihra. Já jsem většinou měl inspiraci u Zdeňka Bláhy nebo Vladimíra Baiera, kteří měli úžasné nápady, co se týče dohrávek.

Kromě hry na dudy také skládám, komponuji a snažím se tak přispívat k šíření lidové písničky a muziky vůbec. V současné době skládám, ale už jen výjimečně nějaká taneční pásma pro Mladinku. Pravidelně ale působím v porotách dětských pěveckých soutěží i soutěží folklorních muzik. Jako lektor se také účastním řady dudáckých seminářů a dudáckých dílen.“

10. Jaká hudba se Vám nejvíce líbí a jaký je váš názor na současnou populární hudbu?

„Z různých hudebních žánrů se mi nejvíce líbí samozřejmě český folklor a neworleánský jazz. Mám také rád Semafor nebo pop rock 60. a 70. let. Současná hudba je podle mě na rozdíl od lidové písničky hudbou jednoduchou, v níž mnohdy chybí melodie a nápad. Mnohdy je velice jednoduchá s rádoby originálními texty, kterým většina posluchačů často nerozumí.“²⁶

11. V listopadu minulého roku jste oslavil již 73. narozeniny, jak se cítíte po fyzické stránce?

„Ono se říká, že každému je tolik let, na kolik se cítí. Já, kdybych měl popravdě říct, tak bych se cítil ještě na víc, než mi je. Ale ne tak vážně, člověk je s lety opotřeben, ale díky bohu je to u mě ještě únosné a je to úměrné věku bych

²⁶ Osobní dopis V. Švíka ze dne 9. 1. 2020

řekl. A ještě si dovolím říct, že používám často takový obvyklý vtípek, že život má takové tři základní etapy, a to je mládí, střední věk a vypadáte dobře. No a já jsem teď už v té třetí fázi.“

12. Vychováváte si také nějakého následovníka nebo pokračovatele chodského folkloru?

„Několikrát jsem se zúčastnil takového školení dudáckého, kde jsme i s dalšími kolegy měli takové lekce pro začínající nebo i pokročilejší dudáky, ale osobně sám nikoho neškolím. Třeba na těch domažlických chodských slavnostech, tam je ten zájem obrovský. A je pěkné, že se tam schází lidé všech generací, že tam nejsou jenom ti pamětníci toho tradičního folklóru. Chodí tam i mladí lidé, a dokonce i děti, takže myslím si, že zájem o folklór zatím bohudík neutichá. Nemám proto vůbec obavy, že by muzika na Chodsku chřadla.“

13. Do folklorních programů patří i humorná vyprávění, tzv. „poudačky“, kterými Vaše vystoupení zpestřujete. Jak jste se naučil chodskému nářečí - Bulačině?

„Tak já mám tak trochu výhodu, protože moje matka pocházela z Kokšína u Klatov a tam se ta výslovnost „Á“, tak trochu dědí. Proto jsem neměl s chodskou výslovností takový problém. No a některá slova jsem prostě musel odposlouchat.“

14. Máte nějakou zajímavou historku z vystoupení, nebo z cest, které jste v rámci hudebních výjezdů zažil?

„Historek je celá řada, vyličím jednu. Asi v roce 1985 jsme s Konrádyho muzikou hráli v Belgii a v Bruselu. Tehdy běžela premiéra filmu Amadeus, kde jsme účinkovali asi v půlminutové scéně. Pořadatelé nás vzali do kina a Zdeněk Bláha vyřizoval vstupenky. Když mu pokladní sdělila cenu, na naše tehdejší

poměry značnou, pravil: „Nemohli bychom dostat nějakou slevu, my v tom totiž hrajeme?“ Myslím, že pokladní podobný šok už nikdy nezažila.“

15. Kromě hry na dudy, skvělého zpěvu umíte též poutavým způsobem vyprávět životní a hlavně „darebné poudačky“. Mohu Vás o některé z nich poprosit?

„Fórků, příběhů a poudaček mám opravdu spoustu a stále přicházím s novými, protože život přináší pořád nové zážitky a s nimi i příhody, ať už smutné nebo veselé. Nejčastěji je čerpám ze svého života nebo ze života svých kamarádů, kteří mi je vyprávějí. Něco si také přečtu a zbytek si vymyslím.“

„V jedné restauraci, v takové lepší sedí pán, sám u stolu a najednou, co čert nechtěl, si hlasitě ulevil. Neveděl co hudělat, tak zaštrachal židlí, na které seděl. No a vedle sedící pán se k němu naklonil a pravil: „Úplně jiný zvuk, vidíte?“

„V jednom venkovském kostele vyvěsil pan farář před vchod ceduli, na které bylo napsáno: „Vstoupíš-li do tohoto chrámu Páně s pokrývkou na hlavě, je to jako kdybys požádal manželku bližního svého“. A pod tím nějaký filuta napsal: „Zkoušel jsem obojí, je to neporovnatelné“.

„Tetička Karáskojc chystala dceru poprvně k muzice. Káče, dyj na všecko pozor, jsi eště mladá, hať něco nepokazíš. Přijde nějakyj chasník ha bure chtít s tebu tancůvat. To může! Bure tě chtít doprovudit demů. To teký může. No ha hdyby tě chtíl dát hubjičky? No dje nebo tři si teký můžeš nechát dát. Jenom dyj pozor, haby tě jináč nevoprůbovál, to by pádla hanba na celů nášji rodinu. Teta nemohla dospját, než se Káče vrátila. Nu, ták? Jakýpa to bulo? Nu, přesně jak ste poudála, mámo. Tancůvat přišel, vyprovodit mji šel i hubjičky loudíl, hale voprůbovála sem ho sama, ha tak padne hánba na jejich rodinů.“

„To buli dva hospodáři, jaksepatri paličáci. Míli se rádi, hale nepohodli se, ha tak půl roku huž spolu neztratili hani slovo. Martin, tak se menuvál ten jeren, sedíl jednou na lajci na záspi před chálupou, ha kerak si tak pokuřuje, de vokolo Tomeš, tak se menuvál ten druhjy. Enom ho Martin zhlíd, zavolál: „Hyj,

kampa vedeš toho vola?“ Tomeš míl radost, že se Martin přestál hněvát, ha celý chčasnyj volá: „Cák tě nepará - vůl, teé přece kráva!“ Martin nato: „Hdopa mluví s tebou, já se ptám tý krávy.“

5.4 VÁCLAV ŠVÍK OČIMA KAMARÁDŮ A SPOLUPRACOVNÍKŮ

Kamarádů má Václav Švík opravdu mnoho. Nejen mezi svými spolupracovníky, bývalými spolužáky, ale hlavně mezi muzikanty, se kterými často hraje a zpívá při různých folklorních vystoupeních nebo oslavách. Několik z nich jsem se na pana Švíka zeptal. Jak moc ho znají, jak vnímají jeho přítomnost a co by mohli o něm zajímavého říci.

5.4.1 VLADIMÍR BAIER

„Jednoho z nejlepších českých dudáků druhé poloviny dvacátého století Václava Švíka, narozeného v roce 1946 v Přešticích, jsem slyšel prvně hrát a zpívat coby mladého chasníka v šedesátém roce na Chodských slavnostech v Domažlicích.“²⁷

Jedna z úsměvných vzpomínek na Václava Švíka:

„Známej plzeňskej dudák Václav Švík hrál na jakýsi slavnosti v Přešticích. Hdyž na venkovním pódiu dodudál, šel do blížký hospody na gáblík. Tám za ním přišla jedna z jeho ctitelek ha prosíla ho, haby jí napsal do památničku něco pěknýho. Vašek jí vyhověl za podmínky, že si to přečte haž po jeho vodchodu z hospody.

Hdyš vorešel, nedočkavě vorevřela památniček ha v něm četla. Míl sem dva buřty, tři chleby a štíry piva. Zaplaťte to vrchnímu. Václav Švík, dudák.“²⁸

²⁷ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 101

²⁸ BAIER, Vladimír: Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie. Domažlice. 2014, s. 132

5.4.2 ZDENĚK BLÁHA

Učitel, dudák, spoluzakladatel Konrádyho dudácké muziky, hudební redaktor a skladatel.

„Já si myslím, že pro Vaška je dudání a zpívání pořád tím, čím bylo pro staré české dudáky, když hrávali na posvíceních, poutích, na kruchtíčkách venkovských hospůdek. On se svým hraním baví a tím také přenáší na lidi kolem sebe dobrou náladu a radost ze života. Kdyby se ho někdo zeptal, proč se stal dudákem a proč tak rád zpívá, jistě by odpověděl, že je to právě proto. Vašek Švík pro mě znamená ikonu české folklorní hudby. V dudání i zpívání je absolutní špičkou, málokdo se mu vyrovná. Dudácké umění je nedílnou součástí jeho života a takoví lidé přitahují pozornost. Nelze se tedy divit, že je Vašek oblíbený, protože hodně rozdává ze svých pokladů lidem kolem sebe. Navíc oceňuji jeho charakterové vlastnosti – zásadovost, přímost a slušnost, tedy zvláště pro dnešek vzácné vlastnosti.“²⁹

Ve vysílání ČRO Plzeň dne 13. listopadu 2011 uvedl toto: “Po pravdě řečeno, do té doby, než jsem poznal malého Vašíka Švíka, jsem se nikdy nesetkal s tak krásným dětským sopránkem, jako měl právě on. Byl opravdovou dětskou hvězdou a k tomu měl i velké nadání pro hru na dudy. Mnohem později jsem zjistil, že v téhle rodinné líně se přenesly pěvecké geny z matky nejen na Vaška, ale také na jeho staršího bratra Jaroslava, který taktéž vládne krásným silným barytonem. No a po Vaškovi tyhle geny zdělila i jeho dcera Zuzana.“

„Když myslím na Vaška Švíka, tak mě napadá tohle staříčké veršování:

Kdyby dudáků nebylo, těžko, přetěžko by se lidem zpívalo.

Dudák je v hospodě pánem – až na věky věků ámen.

Pokud svět dál světem bude, dudák šelmou vždycky bude,

²⁹ Osobní dopis Zdeňka Bláhy emailem ze dne 5. 1. 2020

ve dne, v noci chodí, nespí, myslí jenom na šelmovství. /blbosti/

Při hraní se pohupuje, korbek piva pozdvihuje a pěkně si prozpěvuje“³⁰

5.4.3 ANTONÍN KONRÁDY

Zpěvák, vypravěč, dudák a zakladatel Konrádyho dudácké muziky.

„Vaška Švíka jsem obdivoval ještě před tím, než zaujal místo v naší dudácké muzice. Velice mě zaujal jeho pěvecký projev, který jsem slýchal, když Český rozhlas Plzeň často vysílal nahrávky Souboru písní a tanců Škoda.

Zdeněk Bláha, spoluzakladatel Konrádyho dudácké muziky v roce 1970 přivedl Vaška Švíka, zda bychom ho neměli vzít do kapely jako zpěváka a dudáka. Tuto nabídku jsem s radostí přijal a od té doby se stal naším předním zpěvákem, dudákem a velice výborným vypravěčem.

Na Chodsku se říká „poudačky“, což znamená humorné vyprávění. Protože sám rád poudačky při svých vystoupeních povídám, tak jsem k sobě získal protějšek, se kterým se výborně doplňujeme při vystoupeních naší dudácké muziky.

Se Zdeňkem Bláhou občas zpestřují program, když Vašek vezme do ruky housličky a Zdeněk niněru. To je úžasné oživení. V kapele je velice oblíben a nezkaží žádnou legraci, ba naopak. Pro jeho úžasně milou, kamarádskou a upřímnou povahu ho máme velice rádi.“³¹

³⁰ Vysílání ČRo Plzeň dne 13. 11. 2011

³¹ Osobní dopis Antonína Konrádyho emailem ze dne 9. 1. 2020

5.4.4 VLASTIMIL KONRÁDY

Vedoucí Konrádyho dudácké muziky, učitel dechových nástrojů a hry na dudy v ZUŠ J. Jindřicha v Domažlicích.

„S tímto výborným muzikantem a člověkem jsem se blíže poznal v roce 1983, kdy jsem se stal členem Konrádyho dudácké muziky. Václav Švík se ke mně hned od počátku choval velice přátelsky, jako ostatně ke všem svým kolegům. Byl jsem nejmladším z kapely a on byl o 14 let starší.

Po 37 letech naší spolupráce o něm mohu říct, že je to profesionál na slovo vzatý. Jeho zpěv a hra na dudy je téměř vždy bezchybná, na straně druhé je to člověk, který má velice rád humor. Jeho zvučný hlas se sice nese už z dálky, ale on ho ve zpěvu citlivě využívá. Při poslechu stovek lidových písní, které natočil v ČRo Plzeň s Konrádyho dudáckou muzikou, Plzeňským lidovým souborem nebo se svojí dudáckou kapelou, se můžeme přesvědčit o tom, že každou interpretuje trochu jinak, s velkým důrazem na její obsah. Ve studiu, kdy se při nahrávce svého zpěvu samozřejmě nedoprovázel na dudy, je na jeho grimasách, pohybu těla a rukou poznat to, že každou píseň v té chvíli prožívá naplno.

S Václavem a naší KDM (Konrádyho dudáckou muzikou) jsme velice často vystupovali po celém Československu, bývalé NDR, Polsku, Jugoslávii, později také v Rakousku, SRN, Belgii, Francii. Nejvíce si ale vzpomínám na to, jak jsme v pěti dudáků v roce 1983 natáčeli do amerického filmu Amadeus. Naše zvuková nahrávka režiséra Miloše Formana velice zaujala a my jsme pak ještě dva dny natáčeli obraz a mohli být svědky toho, jak vznikala tento oscarový film.

Nikdy jsem Václava neslyšel si postěžovat tak, jako to bývá u některých zpěváků, že mu to „dneska nějak nezpívá“. Za to svoje dudy neustále nějak přeladuje, a to i v průběhu vystoupení. Má totiž velice citlivý hudební sluch a se svým nástrojem je neustále nespokojený. Několikrát nás dokonce přivedl k šílenství tím, když těsně před nástupem na pódium, kdy jeho dudy, které hrály celkem normálně, začal opravovat tím, že posouval vinutí plátku na piskoru nahoru nebo dolů (dudáci vědí, jakou pohromu to může vyvolat!). Vždycky jsem si říkal: “Tak tohle už nedá dohromady...!” A on to vždy nějak dohromady dal a s dudami vystoupil.

Svého zvučného hlasu i mockrát využil při našem vystupování. V paměti mně ale utkvělo naše vystoupení na Chodských slavnostech v Domažlicích před pár lety. Na pódium před branou hrála nějaká jiná kapela a najednou úplně selhala

aparatura. My jsme se už připravovali, že začneme hrát. Zpěváci i muzikanti té kapely přestali hrát a zpívat a jen se rozpačitě dívali na techniky, kdy to opraví. Vašek už se ale hrnul na okraj pódia a začal naplno zpívat. My jsme k němu přistoupili a doprovázeli ho. Neplánovaně jsme tak vystoupili se směsí chodských lidových písní, která trvala nepřetržitě asi 20 minut, než technika začala opět fungovat. Naše kapela, v čele s Vaškem, sklidila bouřlivý potlesk za to, že jsme byli schopni zahrát bez aparatury. Hodně posluchačů mi pak říkalo, že náš zpěvák byl slyšet do velké vzdálenosti od pódia.

Pevně doufám, že se s tímto skvělým zpěvákem, dudákem a člověkem budu moci ještě dlouho setkávat, abych s ním mohl sdílet zápal pro lidovou muziku a humor.³²

5.4.5 JOSEF KUNEŠ

Zpěvák, dudák, vypravěč, vedoucí Domažlické dudácké muziky, ředitel a učitel v ZUŠ J. Jindřicha v Domažlicích.

„Václav Švík je pro mě vynikajícím dudákem, ale i skvělým zpěvákem. Postupem času se vypracoval až na pozici jednoho z nejlepších českých dudáků.

Jeho první dudácké kroky vedly asi v deseti letech do lidového souboru Škoda Plzeň. Z této doby nerad vzpomíná na svůj první trapas. Tehdejší vedoucí souboru Mirko Šmíd mu napsal a věnoval skladbu s názvem Vašíkova polka. Tehdy měla premiéru v měšťanské besedě i s velkým orchestrem. Malý Vašík si ještě těsně před vystoupením, čistil plátek kouskem papírku. Najednou přiběhla inspicientka: „Vašku, pojd', už hraješ!“ Vašík si však dudy nestačil překontrolovat a ani si nevšiml, že mu pod plátkem kousek toho papírku zůstal. Orchester spustil, ale dudy jen zlověstně zamečely. Následoval druhý pokus, ale s tímtež výsledkem. Na další už Vašík nečekal. Uklonil se a nadobro utekl z jeviště.

Vedle dudání a zpívání umí Václav Švík také báječně vyprávět tzv. „poudačky“.

Dodnes je aktivním dudákem i zpěvákem a moc rád si zahraje s Konrádyho dudáckou muzikou, kde poznal osobnosti, na které stále vzpomíná. Sám říká, že

³² Osobní dopis Vlastimila Konrádyho emailem ze dne 4. 1. 2020

mu bylo ctí vystupovat ve společnosti Vladimíra Baiera nebo krále chodských zpěváků Jaromíra Horáka.“³³

5.4.6 DALIBOR BÁRTA

Muzikant, hudební skladatel, vedoucí orchestru TREMOLO, člen a dirigent muzikálového orchestru Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni, autor a režisér hudebních pořadů v Českém rozhlase Plzeň a pedagog v ZUŠ v Třemošné.

„Václava Švíka znám od dětství. Můj táta byl výborným zpěvákem lidových písní a Vašek Švík byl jeho dlouholetý kamarád. Tohle přátelství vzniklo díky shodě náhod, ale hlavně díky Zdeňku Bláhovi, který mého otce angažoval coby zpěváka do folklórního souboru Úsměv v Horní Bříze. Ten samý Zdeněk Bláha byl učitelem dudácké hry Vaška Švíka, a tak se táta s Vaškem potkávali nejen na vystoupeních, ale i v nahrávacím studiu Českého rozhlasu v Plzni, kde mají oba v archivu natočeno na stovky lidových písniček.

Jako dítě jsem chodil na zpěv a na klarinet do Lidové školy umění ve Třemošné. Spolu s dalšími, dnes skvělými muzikanty, jsem zpíval a hrál lidové písničky v dětské kapele Úsměváček, kterou vedl ředitel a primáš Úsměvu Miroslav Novák. Vzpomínám si, že do jedné z hodin zpěvu přišel pan Švík a přivedl svoji dceru Zuzanu. Mocným a znělým hlasem, který se rozléhal po celé třídě, se představil mojí tehdejší učitelce zpěvu paní Zamrazilové a mně tenhle zvláštní, pro něj typický tón, který jsem znal z rozhlasových pořadů „Hrají a zpívají Plzeňáci“, doslova fascinoval.

Později, když jsem vystudoval klarinet na Plzeňské konzervatoři a stal se profesionálním hráčem v Karlových Varech, občas jsem vypomáhal v Úsměvu jako muzikant. Na jednom ze zájezdů jsem bydlel celý víkend v jednom malém rakouském městečku v Alpách s Vaškem na jednom pokoji. Poznal jsem ho nejen jako skvělého zpěváka a muzikanta, ale jako člověka, se kterým se člověk za žádných okolností nenudí. Tehdy jsem celý tenhle zájezd doslova „prochechtal“ a

³³ Osobní dopis Josefa Kuneše emailem ze dne 6. 1. 2020

dodnes na to rád vzpomínám. Vašek je totiž skvělý vypravěč a já hlta každé jeho slovo v jeho muzikantských a životních historkách.

Jak šel čas, stali jsme se přáteli a já můžu s hrdostí říct, že mám tu čest si s tímhle pánem tykat. Když jsem v pozdějších letech sám připravoval projekty lidových písní pro plzeňský rozhlas, často jsem Vaška přizval ke spolupráci. Na jeden z festivalů ve Strakonících jsem instrumentoval jeho virtuózní polku pro dudy, kterou sám interpretoval tamtéž s Jihočeskou komorní filharmonií. Když mě před časem oslovil Antonín Bulka k napsání dvou skladeb pro rozhlasovou dechovku, dal jsem si podmínku, že jednu z nich bude zpívat Vašek Švík. Vznikla tak písnička „Vo Martinským posvícení“ a já na tuhle trochu zvláštní a výjimečnou spolupráci moc rád vzpomínám. Jsem přesvědčen, že by to nikdo líp, než Vašek nezaspíval. Vašek Švík má totiž vzácný dar uvěřitelnosti a sdělnosti. Dokáže písničkou vyprávět příběh a dokáže zaujmout tak, že se rádi k jeho písničkám vracíte. Tenhle dar náleží pouze výjimečným umělcům bez ohledu na žánr či na oblast, kterou prezentují.

Vašek Švík je nejen zpěvákem, ale také skvělým hráčem na dudy. Jako učitel na třemošenské Základní umělecké škole, jsem často nejlepším žákům z mé třídy zadával jeho skladby a dovolím si tvrdit, že patřily k těm nejobtížnějším, ale zároveň nejzajímavějším z výběru dudácké literatury.

Vašek Švík je pro mě ikonou opravdovosti, výjimečnosti a osobitosti. Jeho hlas poznáte se zavřenýma očima po několika vteřinách. Tak, jak k vám promlouvá z nahrávek, takový ve skutečnosti je. V jeho projevu není faleš, manýra, afekt ani exhibice. Při vedení kurzů lidové hudby jsem si častokrát všiml, jak se zpěváci mladé generace snaží Vaška napodobovat, což jistě samotný „originál“ nejen potěší, ale zároveň potvrzuje, že je Václav Švík v žánru lidové hudby skutečnou legendou.“³⁴

³⁴ Osobní dopis Dalibora Bárty emailem ze dne 21. 4. 2020

5.4.7 ZDENĚK VEJVODA

Etnomuzikolog, muzikant, hudební redaktor a skladatel

„Hlas Václava Švíka mě provází vlastně od raného dětství. V počátcích rokycanského folklorního souboru, jehož jsem členem od roku 1980, jsme se učili základy tanců s doprovodem gramofonových desek Plzeňského lidového souboru, Konrádyho dudácké muziky, kapel Škoda Plzeň a Úsměv z Horní Břízy. Výrazně na mě v té době zapůsobil i na jevišti jako pěvecký sólista a dudák, zejména s Konrádyovci.

S dětským Sluníčkem a pak s Rokytkou jsme často navštěvovali vystoupení našich dospělých vzorů a potkávali jsme se i na festivalech v Domažlicích, Plzni, Strakonících, ve Strážnici i jinde. A pak to byl samozřejmě zejména plzeňský rozhlas, jeho pravidelné pořady, které jsem ale více vnímal a sledoval až v 90. letech v průběhu studia na vysoké škole, protože jejich vysílací čas byl dopoledne s noční reprízou.

Zvučný baryton Václava Švíka nechyběl v žádném z pořadů Zdeňka Bláhy a skvěle doplňoval barevnou hlasovou paletu sólistů zmíněných rozhlasových souborů.

Ač je Václav Švík vzděláním inženýr, vždycky jsem si jeho pěvecký projev spojoval se zemitým selským repertoárem tradičních lidových písní jihozápadních Čech, Chodska a Plzeňska. V jeho podání jsou vždy perfektně frázované, s citem pro jejich taneční charakter a většinou i zertovnou podstatu. Samozřejmostí vždy byla a je Švíkova výborná hlasová technika. Dobře se jeho hlas pojil v duu s Věrou Rozsypalovou – Bláhovou. Nejlépe však vynikal sólově jen s dudáckým doprovodem, či ve stylizovaných úpravách Plzeňského lidového souboru a jeho Malé muziky.

Značnou stopu zanechává Václav Švík jako instrumentalista-dudák a příležitostný autor úprav lidových písní. Vzorem jeho následovníkům je brilantní dudácká technika, která umocňuje jeho pěvecký projev, ale skvěle obstojí i samostatně. Zvládá velmi rychlá tempa v drobných rytmických hodnotách, „prolamování“ melodie častým přibíráním prvního stupně i tzv. ramenářské kvinty, zdobí nátryly, trylky, obaly, stupnicovými běhy, na Es dudy často exceluje i v As dur pasážích. Jeho dudácká hra je jedním slovem precizní.

Moje osobní hudební setkání a spolupráce s Václavem Švíkem souvisí jednak s odborným zájmem o českou lidovou hudbu, ale také s hudebními projekty Lidové muziky z Třemošné a v poslední době i Plzeňského lidového souboru. Oslovil jsem ho jako lektora dudácké hry na hudební dílnu v rámci akce Dudy a dudáci v Rokycanech, sešli jsme se mnohokrát v porotách pěveckých a hudebních soutěží.

Vážím si ho jako odborníka, umělce, přímého a srdečného člověka, který je skutečným vzorem zpěváků a instrumentalistů v oboru české lidové hudby.³⁵

³⁵ Osobní dopis Zdeňka Vejvody emailem ze dne 10. 2. 2020

ZÁVĚR

Chodsko je oblastí, kde se stále daří udržovat lidové tradice, zvyky, folklor, a hlavně šířit lidovou písničku. Jsou zde folklorní soubory, které vykazují pravidelnou činnost, a hlavně sdružují děti předškolního věku. Je to nádhera vidět tak mladou generaci, jak se snaží v tanci, písni i v chování napodobovat své vrstevníky a nevědomky tak šířit lidové zvyky a zachovávat tradice chodského folkloru.

I já jsem se setkal s lidovou muzikou velice brzy, když jsem začal v pěti letech zpívat a docházet do základní umělecké školy. Brzy jsem pochopil, že hudba bude hlavní náplní mého volného času a je doslova balzámem pro uši i duši.

Měl jsem také tu čest setkat se se zajímavými osobnostmi, dudáky, zpěváky a šířiteli chodské lidové písničky. Když jsem se poprvé setkal v roce 2006 na Chodských slavnostech s vynikajícím dudákem a skvělým zpěvákem Václavem Švíkem, doslova jsem podlehl jeho silnému, zvučnému a intonačně naprosto přesnému hlasu, ale i jeho úžasné hře na dudy a stále pozitivní náladě.

Dále jsem se s ním setkal jako s porotcem v soutěži Lidová Píseň v Rokycanech v roce 2008 a od roku 2018 už jsem s ním i občas hostoval a hrál v Konrádyho dudácké muzice.

Vždy jsem k němu vzhlížel jako k nedostižitelné ikoně hudební scény. Proto je pro mě ctí s ním vystupovat, hrát a zpívat na jednom pódiu, velice si toho vážím a je to pro mne nezapomenutelný zážitek. Z toho důvodu jsem se rozhodl napsat o něm bakalářskou práci. V práci jsem chtěl přiblížit osobnost Václava Švíka, jeho začátky v hudbě, osobní život a profesní muzikantskou činnost. Je s podivem, že mezi námi jsou zajímaví a zvláštní lidé, kteří vynikají v určitých oblastech a mnohdy o nich lidé vůbec nic neví. I já jsem se dozvěděl spoustu zajímavých informací nejen při studiu literatury a pramenů, ze kterých jsem vycházel při zpracování mé bakalářské práce, ale i poznatků od muzikantů, hudebních pedagogů, kamarádů a spolupracovníků Václava Švíka.

Moje práce obohatila můj rozhled v oblasti západočeského folkloru, dudáckých muzik a samotných dudáků, se kterými jsem měl možnost se osobně setkat. Zjistil jsem, že zpracováním bakalářské práce jsem získal mnoho cenných informací z oblasti hudební kultury, proto věřím, že tato práce bude přínosná i lidem, kteří si ji přečtou.

RESUMÉ

The work deals with the personality of Pilsen singer and bagpiper folk songs, Vaclav Svik. The aim of the thesis is to explain the basic concepts in the field of musical culture and to present the most famous musical instrument, which is the bagpipe. Furthermore, to introduce bagpipe bands performing in the Chodsko region and well-known interpreters of folk songs.

In the theoretical part of the thesis, the individual chapters are devoted to the development and description of bagpipes, bagpipers in the Chodsko region and musicians, propagators and editors of folk songs.

The practical part of the thesis is focused on getting information about Václav Švík through interviews, music recordings and information from his friends or colleagues.

The conclusion then includes an evaluation of the activities of this important person working in the West Bohemian region.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BAIER, Vladimír: *Vzpomínání na dudáky a některé další národopisné studie*. Domažlice, 2015

BLÁHA, Zdeněk: *Můj život s lidovou muzikou.*, 1. vyd., Plzeň: NAVA, 2012, 128 s. ISBN 978-80-7211-524-2.

BLÁHA, Zdeněk: *Nezapomenutelné postavy chodského folklóru*. Domažlice: Městské kulturní středisko v Domažlicích, 1999. ISBN 80-85042-00-2

BLÁHA, Zdeněk: *Sto kusů pro sólo a duo dudy*. Domažlice: Okresní kulturní středisko Domažlice. 1990

FLIEGELOVÁ, Ludmila: *Antonín Konrády „Hdyž pukl zabečí, hned srdce poskočí, aneb, Jak jsem začal pukla mačkat“: veselé vzpomínání na muzikantský život a Konrádyho dudáckou muziku.*, 1. vyd., 2012, 279 s. ISBN 978-80-260-2493-4.

VEJVODA, Zdeněk: *Plzeňsko v lidové písni I.*, Přel. D. Mraček. 1. vyd., Etnologický ústav AV ČR, 2011, 648 s. ISBN 978-80-904937-3-5.

VEJVODA, Zdeněk, TRAXLER, Jiří a ULRYCHOVÁ, Marta: *Plzeňsko v lidové písni II.*, Přel. D. Mraček. 1. vyd., 2015, 632 s. ISBN 978-80-87112-70-0.

VYSLOUŽIL, Jiří a Jiří FUKAČ. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997. ISBN 8070584629.

Internetové zdroje

<http://kdm-cz.eu>

<https://plzen.rozhlas.cz/spalicek-6709090>

<http://mladina.cz>

<http://idomazlice.cz>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Václav Švík na Václavském náměstí v roce 1957

Příloha č. 2: Václav Švík při vystoupení v roce 1981

Příloha č. 3: Václav Švík při vystoupení na Chodských slavnostech v roce 2010

Příloha č. 4: Václav Švík při vystoupení na Chodských slavnostech v roce 2015

Příloha č. 5: Společné vystoupení s Václavem Švíkem za doprovodu Konrádyho dudácké muziky na festivalu CIOFF Plzeň v roce 2019

Příloha č. 6: Václav Švík na Chodských slavnostech 2019

Příloha č. 7: Aktuální obsazení Konrádyho dudácké muziky

Příloha č. 8: Zakladatelé Konrádyho dudácké muziky

Příloha č. 9: Autorská polka pro dudy

Příloha č. 10: Autorský valčík pro dudy „Kolečko“

Příloha č. 11: Otázky pro pana V. Švíka

Příloha č. 1

Václav Švík na Václavském náměstí v roce 1957

Fotografie byla pořízena po živém rozhlasovém vysílání v Praze
(osobní archiv Václava Švíka)

Příloha č. 2

Václav Švík při vystoupení v roce 1981 (osobní archiv V. Švíka)

Příloha č. 3

Václav Švík při vystoupení na Chodských slavnostech v roce 2010

(webové stránky Konrádyho dudácké muziky)

Příloha č. 4

Václav Švík na Chodských slavnostech v roce 2015

(webové stránky Konrádyho dudácké muziky)

Příloha č. 5

Společné vystoupení s Václavem Švíkem za doprovodu Konrádyho dudácké muziky na festivalu CIOFF Plzeň v roce 2019
(osobní archiv Hynka Hradeckého)

Příloha č. 6

Vystoupení u Brány na Chodských slavnostech v roce 2019, za doprovodu Konrádyho dudácké muziky

(osobní archiv Hynka Hradeckého)

Příloha č. 7

Aktuální obsazení Konrádyho dudácké muziky
(webové stránky Konrádyho dudácké muziky)

Zleva: Roman Kaas – Es klarinet, Vlastimil Konrády – B klarinet, Antonín Konrády-
dudy a zpěv, Václav Švík – dudy a zpěv, Jaroslav Lucák – housle, Zdeněk Bláha –
kontrabas

Vyfoceno na Hrádku u Chodské chalupy

Příloha č. 8

Zakladatelé Konrádyho dudácké muziky
(webové stránky Konrádyho dudácké muziky)

Zdeněk Bláha a Antonín Konrády na náměstí Míru v Domažlicích v roce 2015

Příloha č. 9

Autorská polka pro dudy od Václava Švika

(BLÁHA, Zdeněk: *Sto kusů pro sólo a duo dudy*. Domažlice: Okresní kulturní středisko Domažlice. 1990)

Handwritten musical score for a polka by Václav Švik. The score is written on ten staves of music. The tempo is marked as $\text{♩} = 112$. The title "POLKA" is written above the first staff, and the composer's name "Václav Švik" is written in the top right corner. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like *mf*. A section labeled "Trio" begins on the fifth staff. The piece concludes with a first ending (1.) and a second ending (2.) marked with *mf*.

Příloha č. 10

Autorský valčík pro dudy „Kolečko“ od Václava Švika

(BLÁHA, Zdeněk: *Sto kusů pro sólo a duo dudy*. Domažlice: Okresní kulturní středisko Domažlice. 1990)

Handwritten musical score for the waltz "Kolečko" by Václav Švik. The score is written on ten staves. At the top right, the composer's name "Václav Švik" is written in cursive. In the center, the title "KOLEČKO" is printed with a checkmark. On the left, the tempo marking "♩ = 184" is present. The music is in 3/4 time and features a complex melodic line with many slurs and ties. There are several first and second endings marked "1." and "2.". A section of the music is marked "ritard." (ritardando) and "Po druhé rychleji" (after the second time faster). The score ends with a double bar line and a final cadence.

Příloha č. 11**Otázky pro pana Václava Švíka**

1. Kdy a kde jste se narodil, kam jste chodil do školy?
2. Kdy jste začal s hudbou, hrou na dudy a u jakého učitele? Po kom jste získal hudební nadání? Vzpomenete si na někoho, kdo ve Vás talent objevil a přivedl Vás k muzice a lidové písničce?
3. Kde a jak jste se seznámil s panem Zdeňkem Bláhou?
4. V jakých hudebních souborech jste až doposud působil a nyní působíte?
5. S jakými významnými osobnostmi jste se během svého hudebního působení setkal a kdo na vás nejvíce zapůsobil, ať profesně nebo lidsky.
6. Jakých folklorních soutěží nebo hudebních festivalů jste se účastnil a jaké země jste během své muzikantské kariéry navštívil?
7. Zpíváte a hrajete na dudy. Kolikery dudy máte a od jakého výrobce?
8. Hrajete a zpíváte už od roku 1970, natočil jste nějaké hudební CD a co všechno jste složil?
9. Kromě hry skládáte, komponujete, působíte v porotách pěveckých a dudáckých soutěží nebo jinak přispíváte k šíření lidové muziky?
10. Jaká hudba se vám nejvíce líbí a jaký je váš názor na současnou populární hudbu?
11. V listopadu minulého roku jste oslavil již 73. narozeniny, jak se cítíte po fyzické stránce?
12. Vychováváte si také nějakého následovníka nebo pokračovatele chodského folkloru?
13. Do folklorních programů patří i humorná vyprávění, tzv. „poudačky“, kterými Vaše vystoupení zpestřujete. Jak jste se naučil chodskému nářečí - Bulačině?
14. Máte nějakou zajímavou historku z vystoupení, nebo z cest, které jste v rámci hudebních výjezdů zažil?
15. Vedle hry na dudy a zpívání umíte také báječně vyprávět tzv. „poudačky“. Můžu Vás o nějakou poprosit?